

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Saresma, Tuija

Title: Väki­valtafantasiat ja pelon politiikka : sukupuolitetun ja sukupuolittavan verkkovihapuheen luentaa

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Saresma, T. (2017). Väki­valtafantasiat ja pelon politiikka : sukupuolitetun ja sukupuolittavan verkkovihapuheen luentaa. In S. Karkulehto, & L.-M. Rossi (Eds.), *Sukupuoli ja väkivalta : lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* (pp. 221-246). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia, 1431.
<https://doi.org/10.21435/skst.1431>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Väkivaltafantasiat ja pelon politiikka

Sukupuolitetun ja sukupuolittavan verkkovihapuheen luentaa

Tuija Saresma

Internetissä käydään monenlaisia ideologisia kamppailuja esimerkiksi sukupuolijärjestyksistä (Pole 2010; Saresma 2014) ja etnisistä valta-asetelmista (Lähdesmäki & Saresma 2014; 2015). Sosiaalinen media ja erityisesti blogit ovat viime vuosina nousseet suureen suosioon ja ovat vahvoja mielipidemuokkaajia. Tässä artikkelissa tarkastelen neljää sosiaalisessa mediassa julkaistua, muukalaisvihaa ja väkivaltaa tihkuvaa kirjoitusta. Tutkin, miten niissä rakennetaan sukupuolta ja väkivallan uhkaa. Kulttuurintutkijana minua kiinnostavat niiden keskinäiset yhteydet ja performatiivisuus. Esittelen ensin kolmen tunnetun ”maahanmuuttokriitikon” kirjoituksia. Tässä vihapuheen kontekstissa analysoin tarkemmin lähilukien nimimerkki Tuonen joutsenen blogikirjoitusta ja sen herättämää keskustelua. Lukiessani näitä kirjoituksia kysyn, miten kirjoittajat asemoivat itsensä suhteessa vallitsevaan ja ihanteelliseen sukupuolijärjestykseen. Kiinnostavaa on myös se, miten väkivaltafantasioita ja pelon politiikkaa hyödynnetään halutunlaisen sukupuolijärjestyksen ylläpitämisessä.

”Suomalainen mies”, ”suvakkihuorat” ja ”monikulttuurisuuden painajainen”

maahanmuuttovastaisena profiloitunut kielitieteilijä ja poliitikko Jussi Halla-aho tuli tunnetuksi blogistaan Scripta – kirjoituksia uppoavasta lännestä. Hän nousi blogin suosion siivittämänä perussuomalaisen ehdokkaana ensin Helsingin kaupunginvaltuustoon 2009, kansanedustajaksi 2011, Euroopan parlamenttiin 2014 ja puolueensa puheenjohtajaksi vuonna 2017. Hän kirjoitti blogiinsa jo vuonna 2006 maahanmuuttoon liittyvien asenteiden sukupuolittumisesta:

Miehet ovat jokseenkin ainoita, jotka puhuvat todellisesta ongelmasta. [- -] Todellinen ongelma on se, että eurooppalaisista naisista on tullut barbaarivalloittajien riistaa omassa maassaan. Ongelma ratkeaa vain poistamalla barbaarivalloittaja. Miesten enemmistö olisi tehnyt tämän jo kauan sitten, ellei harhautunutta hoivaviettiään hyväilevä eurooppalainen nainen, à la *Mervi Virtanen*, *Eva Biaudet* ja *Tarja Filatov*, seisoi järkähtämättä barbaarivalloittajan suojakilpenä. (Halla-aho, ”Monikulttuurisuus ja nainen”, 20.12.2006.)

Halla-aho asettaa kirjoituksessaan miehet ja naiset voimakkaasti vastakkain. Siinä missä tietyn tyyppiset naiset puolustavat maahanmuuttajia eli Scriptan kielellä ”barbaarivalloittajia”, miesten enemmistö olisi jo poistanut ongelmat, joita tekstissä maalatussa kulttuurien yhteentörmäyksessä väistämättä syntyy. Siinä missä tietyn tyyppiset naiset ”hyväilevät harhautunutta hoivaviettiään”, miehet uskaltavat ainakin puhua ongelmista, vaikka heitä on estetty tekemästä muuta. Lainauksessa kyse ei ole vain sukupuolittamisesta, vaan myös rodullistamisesta: tekstissä asetetaan vahvasti vastakkain eurooppalaiset ja ”barbaarivalloittajat”.

Vastakkainasettelu jatkuu:

Silti minun on vaikea olla tuntematta kollektiivista närkästystä naisia kohtaan, ensinnäkin siitä, minkä he (ja muutama miespuolinen hännystelijä) antavat tapahtua tälle yhteiskunnalle ja itselleen,

ja toiseksi siitä, että jokaisen joukkoraiskauksen ja muun naisiin kohdistuvan väkivallanteon jälkeen tiedostava naisväki syyllistää *minua*, suomalaista miestä, siitä, että suomalaiset naiset tuntevat turvattomuutta. (Mt.)

Kirjoittaja rakentaa kollektiivista suomalaisen miehen kategoriaa, johon hän itsensäkin asettaa. Tämä suomalainen mies on oikeutetusti loukkaantunut tavasta, jolla ”naisväki” häntä syyllistää eikä ymmärrä olla kiitollinen miehen tarjoamasta turvasta. Ajatus naistaan suojelevasta miehestä on osa feministitutkija Iris Marion Youngin (2003) analysoimaa patriarkaalisen suojelun logiikkaa, jonka mukaan valtio suojelee kansalaistaan, kuten mies suojelee naistaan, ja saa siitä vastineeksi alamaisensa kyseenalaistamattoman kuuliaisuuden ja tottelevaisuuden. Tälle maskuliiniselle logiikalle on ominaista se, että perheen tai kansakunnan johtajat ”hyödyntävät pelkoa ja esittävät itsensä suojelijoina” (mts. 3) kyseenalaistaen prosessissa samalla demokraattiset arvot, koontumisen- ja sananvapauden sekä vallanpitäjien vastuun.

Scriptan teksti jatkuu: ”Kollektiivisessä närkästyksessäni huomaan välillä, että minun on vaikea tuntea aitoa sympatiaa näiden rikosten uhreja kohtaan. Tunnen houkutusta ajatella, että naiset saavat sitä, mitä pyytävät.” (Halla-aho, ”Monikulttuurisuus ja nainen”, 20.12.2006.) Kirjoittaja miettii jo irtisanoutumista miesten ikiaikaiseksi mielletystä tehtävästä, naisten puolustamisesta. Miehen perheen pääksi ja kansakunnan johtoon, naisen tälle alisteiseksi asettava traditionaalinen sukupuolisopimus alkaa purkautua, sillä kirjoittajan mielestä naisväki ei toimi roolinsa odotusten mukaisesti. Hän kuitenkin empii – onhan toisaalta niin, että mikäli naisten itsenäistyminen johtaa tämän epätasaisen sukupuolijärjestyksen purkautumiseen, myös mies menettää johtavan asemansa. Kirjoitus jatkuu:

Yritän kuitenkin olla ajattelematta näin. Koska kaikki naiset eivät ole sellaisia kuin Virtanen, Biaudet ja Filatov. Raiskaukset tulevat joka tapauksessa lisääntymään. Koska näin ollen yhä useampi nainen tulee joka tapauksessa raiskatuksi, toivon hartaasti, että uhrinsa sattumanvaraisesti valitsevien saalistajien kynsiin jäisivät *oikeat*

naisihmiset. Vihervasemmistolaiset maailmanparantajat ja heidän äänestäjensä. Mieluummin he kuin joku muu. Heihin ei tehoa mikään muu kuin se, että monikulttuuri osuu omaan nilkkaan. (Mt.)

Jo aiemmissa lainauksissa vilahdellut enemmän tai vähemmän fantisoitu naisiin kohdistuvan väkivallan uhka muuttuu tässä melkein pä lupaukseksi monikulttuurisuuskehitystä vastustaville. Väkivaltafantasia on oleellinen tekstin pelon politiikalle (Wodak 2015), jossa seksualisoitu väkivalta kanavoidaan kohdistumaan soveliaisiin uhreihin, väärää mieltä oleviin naisiin.

Scripta-kirjoituksessa olisi paljon mielenkiintoista analysoitavaa, esimerkiksi kirjoituksesta läpitunkeva kauna suomalaisia naisia kohtaan (suomalaismiesten kaunapuheesta ks. Saresma 2012; 2016a), vihervasemmiston vastainen agitaatio ja kieroutunut käsitys oikeudenmukaisuudesta eli ajatus siitä, että raiskaus olisi jotakin, mitä naiset ”pyytävät”. Tarkennan katseeni tässä artikkelissa kuitenkin väkivaltafantasioihin ja pelon politiikkaan. Niiden kannalta huomionarvoisia ovat viimeisen lainaamani kappaleen virkkeet. Toistan ne vielä: ”Raiskaukset tulevat [– –] lisääntymään. Koska [– –] yhä useampi nainen tulee joka tapauksessa raiskatuksi, toivon hartaasti, että uhrinsa sattumanvaraisesti valitsevien saalistajien kynsiin jäisivät *oikeat* naisihmiset.” (Kursivointi alkuperäinen.)

Raiskausten lisääntyminen esitetään blogissa tosiasiassa: se, että maahanmuuton lisääntyessä yhä useammat naiset tulevat raiskatuksi, kuvataan kyseenalaistamattomana faktana, jota ei tarvitse perustella. Väite on muukalaisvihamielisen argumentaation ja maahanmuuttovastaisen mobilisaation kannalta tärkeä. Nyt ei puhuta siitä, että Suomi on ollut kauan väkivaltatilastojen kärjessä missä tahansa tutkimuksessa, jossa vertaillaan parisuhdeväkivaltaa (esim. Ihmisoikeuskeskus 2014; Violence against women 2014), eikä siitä, että parisuhdeväkivallan harjoittajat käyttävät nykyisin yhä enemmän sosiaalista mediaa uhkailujensa ja pelottelujensa väylänä (Bangstad 2015). Kyse on katseen suuntaamisesta lähipiirin ongelmista muualle. Tekstissä luodaan kuva ulkopuolisesta uhasta, ”uhrinsa sattumanvaraisesti valitsevista saalis-

tajista”, jotka vihervasemmistolaiset sinisilmäisyyttään päästävät maamme. Tiedostavat maailmanparantajanaiset ansaitsevat opetuksen, jonka Scriptan fantasiassa antavat ulkomaalaiset miehet. Nämä Toiset pelastavat samalla ”suomalaisen miehen” kunnian osoittaessaan, että ”naisväki” todella tarvitsee tämän suojelusta.

Muut maahanmuuttovihamieliset ovat jatkaneet johtohahmonsa argumentaatiota. Profetioita maahanmuuttajien aiheuttamasta raiskausaallostasta ja jatkuvasti lisääntyvästä väkivallan uhkasta ovat esittäneet useat; mainitsen tässä vain kaksi viimeaikaista esimerkkiä.

Perussuomalaisten kansanedustaja Olli Immonen julkaisi Facebookissa kesällä 2015 aggressiivisen julistuksensa ”monikulttuurisuuden painajaista” vastaan. Linaan kirjoituksen tässä kokonaisuudessaan:

I'm dreaming of a strong, brave nation that will defeat this nightmare called multiculturalism. This ugly bubble that our enemies live in, will soon enough burst into a million little pieces. Our lives are entwined in a very harsh times. These are the days, that will forever leave a mark on our nations future. I have strong belief in my fellow fighters. We will fight until the end for our homeland and one true Finnish nation. The victory will be ours.

Teksti on suomennettu esimerkiksi näin:

Haaveilen vahvasta, urheasta kansasta, joka kukistaa painajaisen nimeltä monikulttuurisuus. Tämä inhottava kupla, jossa vihollisemme elävät, tulee pian rikkoutumaan miljoonaksi pieneksi palaksi. Nämä ovat ne päivät, jotka jättävät jäljen kansakuntamme tulevaisuuteen. Minulla on vahva usko kanssataistelijoihin. Me tulemme taistelemaan loppuun saakka kotimaamme ja yhden aidon suomalaisen kansakunnan puolesta. Voitto tulee olemaan meidän. (Mtv-verkkosivu 25.7.2015, www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/kansanedustajalta-raju-purkaus-taistelemme-monikulttuurista-painajaista-vastaan/5238894.)

Immosen militaristisia kaikuja sisältävässä Facebook-päivityksessä ei ensisilmäyksellä ole mitään sukupuolitettua. Kuitenkin sotaisia puhe ”vihollisista”, ”urheasta kansasta”, ”kanssataistelijoista”, ”taistelusta” ja ”voitosta” viittaa juuri miehiin, jotka puolustavat tarpeen tullen asein kansakuntaa ja sen naisia. Palaamme Scriptan teemoihin suomalaisen miehen tehtävästä ja Iris Marion Youngin analyysiin. Youngin (2003, 4) mukaan miehekkään suojelun logiikka edellyttää toimiakseen uskottavasti kahdenlaista mieshahmoa: sekä aggressiivista, ylivaltaansa korostavaa ja naisensa väkisin ottavaa miesroolia että – edellisen vastapainona – hyväntahtoisen vaikutelman antavaa, ritarillisuuteen viittaavaa maskuliinisuutta. Jälkimmäisessä kuvassa miehet eivät ole itsekkäitä eivätkä pyri valloittamaan tai hallitsemaan toisia omaa asemaansa korostaakseen. Ritarillinen miesrooli edellyttää sen sijaan ”rakastavaa, itsensä uhraavaa” asennetta erityisesti suhteessa naisiin, kuten Young (mt.) kuvaa: juuri tällainen rohkea, vastuullinen ja hyveellinen rooli on suojelijan rooli. Maskuliininen suojelija on ”hyvä”: hän vartioi perhettään ja on valmis kohtaamaan ulkopuolisen uhkan talouteensa tai kansakuntaansa kuuluvia alamaisia suojellakseen.

Tekstistä paistaakin rakkaus Suomen kansakuntaa kohtaan. Tällainen nationalistinen rakkaus ei kuitenkaan ole pyyteetöntä, kuten Sara Ahmed (2004, 1) osoittaa. Päinvastoin, se on yhtäältä investointi, jonka tulee tuottaa voittoa tai vähintäänkin vastavuoroista hyvää; toisaalta isänmaanrakkaus mahdollistaa myös väkevän loukatuksi tulemisen tunteen. Näin käy erityisesti tapauksissa, joissa koetaan, että ”toiset” tulevat ja ottavat ”meiltä” pois jotakin, joka kuuluu yksin meille. (Mt.) Isänmaanrakkauteen vetoaa myös Facebook-päivitys, josta voi lukea katkeruuden ja petetyksi tulemisen kokemuksia. Rakkauden tunnetta ylipäänsä on käytetty alistamaan ihmisryhmiä. Esimerkiksi useat feministitutkijat ovat osoittaneet, että rakkautta on käytetty keinona sitoa naiset kodin piiriin ja ydinperheen hoivaajiksi (Rich 1980). Rakkautta käytetään edelleen strategisesti, oikeuttamaan naisten alistusta muka-tasa-arvoisissa yhteiskunnissa (Saresma 2017c).

Youngin (2003) kuvaus siitä, miten maskuliinisen suojelun patriarkaalinen logiikka edellyttää itsekkään hyökkääjän tai ”pahan miehen”

hahmon, ”joka pyrkii tunkeutumaan herran tiluksille ja valloittamaan seksuaalisesti hänen naisensa”, toistuu Halla-ahon ja Immosen teksteissä. Molemmissa ulkoa päin tulevaa pahaa vastaan on käytävä armottomasti, jotta ”meidän” maamme, kansamme ja kotimme – ja meidän naisemme – säilyisivät puhtaina. Kodista ja kansakunnasta tulee turvasatama vain maskuliinisen suojelun ansiosta, kuten Young (mt.) kiteyttää.

Internetin maahanmuuttovastaisissa keskusteluissa maalataan nykytilanne usein kovin sanoin. Suojelijamiesten varoitukset ovat kaikuneet kuuroille korville, ja naiset ovat irrottautuneet turvallisesta piiristä suojelijoiden vastalauseista piittaamatta. Niinpä suojelijoiden retoriikka käy suorasanaisemmaksi. Esimerkkinä toimikoon perussuomalaisten entisen kansanedustajan James Hirvisaaren puhe ”suvakkihuorista”. Hän on hyökännyt monikulttuurisuuden puolestapuhujia vastaan toistuvasti, esimerkiksi Twitterissä Brysselin maaliskuun 2016 terrori-iskujen aikaan. Tämä teksti ei kaivanne enempää analyysia:

Suvakkihuorat sydämestänne iloitkaa ja riemuitkaa! Teidän Suuri Unelmanne on täällä! Onko terrorismia ilman sokeasti ihannoimaanne monikulttuuria?

Odotamme toki Suomeen samanlaista terrori-iskua. Sitähän te suvakkinatsipaskat olette tänne pitkään hinkuneet.

(Länsiväylä-verkkosivu 22.3.2016, www.lansivayla.fi/artikkeli/377439-hirvisaari-riekkuu-brysselin-iskuilla-suvakkihuoat-iloitkaa-unelmanne-on-taalla.)

Kolmelle edellä lainaamalleni kirjoitukselle on yhteistä se, että perussuomalaisiksi (sekä sanan alkuperäisessä merkityksessä että puolueeseen viitaten) itsensä nimeävät miehet kirjoittavat suomalaisiin naisiin ja koko kansaan kohdistuvasta uhkasta samalla, kun fantisoivat väkivallan palauttavan miehille heidän menetetyt valta-asemansa. Väkivalta on kirjoituksissa pelon aihe, mutta myös keino, jolla ”monikulttuurisuuden painajainen” saadaan kitkettyä pois kuvitteellisesta valkoisesta, kulttuurisesti yhtenäisestä Suomesta: väkivaltafantasiat, erityisesti

raiskauskuvitelmat, toimivat teksteissä keinona hyökätä monikulttuurisuutta vastaan, kylvää pelon ilmapiiriä ja palauttaa sitä kautta valkoisen miehen perinteinen asema kansakunnan ja sen ”naisväen” suojelijana sekä perheen ja kansakunnan päänä.

Kirjoitusten suojelun ja uhkan vuorottelun logiikka on sukupuolittunutta. Miehet esitetään teksteissä tarkkanäköisinä analysoijina, mutta ennen kaikkea satureina, jotka ovat valmiita puolustamaan yhtenäistä valkoista kansakuntaa. Heidän toimintansa näyttäytyy yhä tarpeellisempänä, kun tietty monikulttuurista, punavihreää maailmankuvaa kannattava naisjoukko on avannut kansakuntansa ja jopa kotiensa ovet vieraille ”valloittajalle”.

Tälle sukupuolittuneelle maahanmuuttokeskustelun kentälle astuu Tuonen joutsen -blogia pitävä Tiina Wiik, nainen, joka omissa blogikirjoituksissaan ottaa varsin samankaltaisen näkökulman turvapaikanhakija- ja pakolaiskeskusteluun kuin edellä lainaamissani teksteissä. Ennen kuin lähiluen blogia, esittelen analyysini keskeisiä käsitteitä ja teoreettisia lähtökohtia.

Verkon vihapuhe, pelon politiikka ja sukupuolittunut väkivalta

Vihapuhe on yleistynyt internetin ja sosiaalisen median suosion kasvun myötä 2010-luvulla ympäri Eurooppaa, ja sen pelätään pian uhkaavan liberaaleja demokraattisia yhteiskuntia ja sananvapautta (Pöyhtäri et al. 2013; Bangstad 2015). Vihapuheen käsitettä on alettu Pohjoismaissa ja Suomessa käyttää vasta 2010-luvulla (Bangstad 2015; Ruotsalainen 2017; Saresma 2017). Nykyisin sitä käytetään yleisesti eri yhteyksissä ja myös eri merkityksissä. Rikoslaiassa sille ei ole selkeää määritelmää, vaan käsitteellä viitataan vähemmistöryhmiä leimaavaan ja halventavaan puheeseen, joka ”voi myös yllyttää väkivaltaan kyseisiä ryhmiä kohtaan” (Rikoslaki 11: 10). Keskustelussa vihapuhe-sanaa käytetään yleensä laajemmassa merkityksessä, jolloin se tarkoittaa ”aggressiivisesti värityntä puhetta, jossa suhtaudutaan kielteisesti johonkin ryhmään tai yksittäiseen henkilöön” (Pöyhtäri et al. 2013).

Akateemisessa tutkimuksessa vihapuhetta on määritelty kolmen piirteen kautta. Ensinnäkin se on suunnattu erityistä tai helposti erottuvaa yksilöä tai ryhmää vastaan kiinnittämällä huomiota joihinkin mieltävaltaisesti valittuihin tai epäolennaisiin piirteisiin. Toiseksi se leimaa kohderyhmän liittämällä siihen yleisesti epätoivotuiksi ymmärrettyjä piirteitä, ja kolmanneksi vihapuheen kohderyhmän läsnäolo mielletään epätoivotuksi, jolloin siihen on lupa suhtautua vihamielisesti. (Parekh 2012; Gelber & McNamara 2015.)

Katherine Gelber (2011) määrittelee vihapuheen ”puheeksi tai ilmaisuksi, joka voi mahdollistaa tai lietsoa vihaa tai epäluuloa jotakin ihmistä tai ihmisryhmää kohtaan”. Vihapuhe on siis performatiivista: sen tarkoitus on aikaansaada asioita. Tutkimusten mukaan erilaiset ääri liikkeet käyttävät vihapuhetta ja siihen usein liittyvää väkivallan lietsontaa tietoisesti sekä yksilöiden radikalisoimiseen että yhteiskunnallisen vastakkainasettelun lisäämiseen (Bangstad 2015).

Tarkoitan tässä vihapuheella erityisesti maahanmuuttajiin kohdistuvaa halveksivaa puhetta ja nimittelyä, jonka tarkoituksena on mobilisoida ihmisiä maahanmuuttoa vastaan. Edellä käsittelemissäni esimerkeissä molemmat funktiot toteutuivat. Sekä ne että Suomessa tällä hetkellä laajemminkin turvapaikanhakijoihin kohdistuva vihapuhe ovat affektiivisesti latautunutta puhetta, jonka tarkoitus on esittää heidät ”toisina” ja yhtenäiseksi konstruoidun ”meidän” ryhmämme vihollisina. Affektit ovat keskeisiä toiseuttamisen prosesseissa, joita feministitutkija Sara Ahmed kuvaa teoksessaan *Cultural Politics of Emotion* (2004). Hän erittelee, miten tulijat esitetään toisina, luvattomina maahantulijoina tai ”turvapaikkaturisteina” (käytänkseni suomalaisten maahanmuuttovihamielisten lanseeraamia käsitteitä), jotka uhkaavat valloittaa ja upottaa kansakunnan. Nämä ”laittomiksi” määritellyt maahanmuuttajat esitetään Ahmedin mukaan kategorisesti ulkopuolisina, ”ei-meinä”, ja he uhkaavat sitä, mikä ”meille” kansakunnan oikeutettuina jäseninä mielestämme kuuluu. Myös kielitieteilijä Ruth Wodak (2015, 1–2) puhuu populistisen retoriikan toiseuttamisen keinoista, esimerkiksi siitä, että ”toiset” määritellään aina erilaisiksi ja poikkeaviksi.

Mustavalkoinen, vastakkainasetteluun ja yksinkertaistukseen sekä vihollisten ja uhkien konstruoimiseen sekä esille tuomiseen perustuva

retoriikka on ominaista populistipuolueille (Wiberg 2011), niin myös perussuomalaisten puolueelle, johon kaikilla edellä lainatuilla kirjoittajilla on ollut tai on edelleen läheinen suhde. Heidän tekstinsä toteuttavat kirjaimellisesti Youngin maskulinistisen suojelun mallin ohella myös Ahmedin kuvaamaa toiseuttamisen prosessia. Kaikissa kirjoituksissa toiseuttaminen liittyy juuri monikulttuurisuuteen, joka uhkaa kuvitteellisesti yhtenäistä Suomen kansaa.

Kyse on syntipukki-ilmioistä, josta Wodak puhuu kirjassaan *Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean* (2015). Wodakin mukaan oikeistopopulismi on tietyn edellä kuvatun retorisen tyylin lisäksi myös sisällöllisesti yhtenäistä siinä, että se perustuu pelon luomiseen ja syntipukkien etsimiseen vedoten joko todellisiin tai kuvitteellisiin yhteiskunnan uhkiin. Juuri tämä ilmiö, jossa etnisestä, uskonnollisesta, kielellisestä tai poliittisesta vähemmistöstä luodaan syntipukki ja jossa vähemmistö konstruoidaan vaaralliseksi uhkaksi ”meille”, ilmenee Wodakin (mts. 2) mukaan pelon politiikkana.

Pelko toimii liikkeellepanevana voimana prosessissa, jossa populistisesti yksinkertaistetaan monimutkaisia kehityskulkuja ja etsitään syyllisiä. Wodak (mts. 3) siteeraa politiikantutkija Anton Pelinkaa (2013, 8), jonka mukaan on löydettävä syyllinen siihen, että (oletettu) vihollinen – olipa se sitten ulkomaalainen ihminen tai vieras kulttuuri – on onnistunut tunkeutumaan kansallisvaltion linnakkeen muurien sisäpuolelle. Usein populistit kansan merkitystä, ”puhtautta” ja yhtenäisyyttä korostaessaan ja konstruoidessaan etsivät syyllisiä korruptoituneesta eliitistä (Mudde & Kaltwasser 2015, 18). Eliitti on populistisessa retoriikassa vastuussa muutoksesta allekirjoittaessaan liberaalidemokraattisen, kulttuurisen diversiteetin hyväksyvän ja sitä jopa edistävän politiikan. Edellä mainitsemissani teksteissä monikulttuurisuuden hyväksyjistä pahimpina näyttäytyvät akateemisesti koulutetut feministit, jotka on helppo esittää elitistisenä ryhmänä.

Pelkoa tuotetaan esimerkeissä feministieliitin lisäksi maahan muualta tulevien ”toisten”, ”barbaariraiskaajien” ja monikulttuurisuuden ”painaamisen” uhkaa maalaillemalla. Tämä ei ole uutta: pelon lietsonta ja erilaisten vaarojen esittely julkisessa keskustelussa on jo pitkään hallinnut esimerkiksi Yhdysvaltojen mediaa ja politiikkaa, toteaa David Altheide

kirjassaan *Creating Fear* (2002). Hänen mukaansa pelosta on tullut jopa hallitseva julkinen näkökulma. Aluksi pelätään tiettyjä asioita, mutta ajan mittaan, kun pelkoa lietsotaan laajalti ja toistetaan tarpeeksi, pelosta itsestään tulee suuren yleisönkin jakama lähestymistapa elämään yleensä. Pelko itse alkaa vaikuttaa identiteettien muodostumiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. (Mts. 3.) Tällaisessa asenneilmastossa oikeistopopulistien on helppo lietsoa pelon tunnetta ja perustella vaatimuksiaan, esimerkiksi maahanmuuton rajoittamista, vetoamalla kansalaisten turvallisuuteen. Erityisesti kriisitilanteissa, jollaiseksi syksyllä 2015 alkanut ”turvapaikanhakijatulva” on toistuvasti nimetty, monimutkaiset historialliset kehityskulut yksinkertaistuvat kapeiksi tilannekatsauksiksi, jotka houkuttelevat jakamaan ihmiset joko ystäviin tai vihollisiin, pahantekijöihin tai uhreihin. (Wodak 2015, 5.)

Vihapuhe, pelon politiikka ja sukupuolittunut väkivalta kietoutuvat usein yhteen. Alussa viittasin jo Iris Marion Youngin (2003) teoretisointiin maskulinistisen suojelun logiikasta, jota siteeraamissani teksteissä hyödynnetään. Youngin analyysi on hienovaraisempi kuin useat yritykset pohtia sodan sukupuolta ja sukupuolia sodassa, joissa väkivaltaiset rakenteet pyritään yhdistämään joko naisille tai miehille ominaisiksi oletettuihin käyttäytymistapoihin (esim. Goldstein 2001). Toisin kuin näissä henkilökohtaisista ominaisuuksista suoraviivaisesti rakenteisiin ja kollektiiviseen toimintaan johtavissa liian hätäisissä yleistyksissä, Young tarkastelee sukupuolta tulkittavana asiana eikä selittävänä tekijänä. Hän kuitenkin erittelee sotaa ja turvallisuutta sukupuolinäkökulmasta, jota hyödynnän myös omassa analyysissäni.

Young tarkastelee sukupuolittunutta logiikkaa, jossa miehelle annettu tai miehen ottama suojelijan rooli ja mahdollinen taistelu sodan eturintamassa edellyttävät naisilta ja lapsilta tottelevaisuutta ja uskollisuutta kotirintamalla. Tämän patriarkaalisen logiikan mukaan miehisen suojelijan rooli asettaa suojeltavat, yleensä naiset ja lapset, alisteiseen asemaan, jossa he ovat riippuvaisia suojelijoistaan ja tottelevat näitä (Young 2003). Tämä patriarkaalinen logiikka näyttää toteutuvan edellä käsittelemissäni kirjoituksissa. Seuraavaksi tarkastelen sitä, mitä tapahtuu, kun nainen jakaa tämän maahanmuuttovastaisen agendan ja kirjoittaa samantyyppisiä julistuksia.

Tuonen joutsenen blogi ja tutkija sen lukijana

Analysoin seuraavassa Tuonen joutsen -blogin kirjoitusta ja sen herättämää keskustelua yhtäältä kansakunnan suojelun, toisaalta pelon politiikan näkökulmasta. Lähiluen yhtä, 4.2.2016 julkaistua postausta, jonka otsikko on ”Kyllä, minun nimissäni – valtakirja Suomen miehille”. Lainaan lyhyehkön blogitekstin lähes kokonaisuudessaan, tulkinnoillani höystettynä, jotta lukija saa käsityksen blogin retoriikasta ja voi samalla arvioida tulkintojani.

Blogin nimi, Tuonen joutsen, viittaa muinaissuomalaiseen mytologiaan. Tuonelan joutsen on siinä tärkeä hahmo. Itämerensuomalaisten muinaisessa uskossa joutsen oli pyhä eläin. Se oli myös koskematon, tabu: se, joka uskomuksen mukaan joutsenen ampui, kuoli itsekin. *Kalevalassa* joutsen ui Tuonen mustassa joessa. Lemminkäiselle annetaan tehtäväksi joutsenen surmaaminen. Hän epäonnistuu, ja Tuonen verinen poika tappaa hänet. Tuonelan joutsen -aihetta on käsitelty paljon kansallisromantiikan ajan taiteessa. Akseli Gallen-Kallelan tunnetussa maalauksessa *Lemminkäisen äiti* taulun yläkulmaan sijoitettu joutsen katsoo maassa makaavaa ruumista ja surevaa äitiä, tai kenties katsojaa. Joutsen esiintyy Eino Leinon ensimmäisessä näytelmässä, symbolistisessa runodraamassa *Tuonelan joutsen* (Sallamaa 2008). Myös Jean Sibelius joutsen innoitti: Lemminkäinen-sarjan yksi osa on nimeltään ”Tuonelan joutsen”. Joutsen on myös nimetty Suomen kansallislinnuksi.

Blogin nimeäminen Tuonen joutseneksi herättää miellelyhtymiä kansallishenkisyyteen mutta myös ylväyteen, pyhyyteen – ja tietenkin valkoisuuteen. Blogin kirjoittaja ilmoittaa nimekseen Tiina Wiik ja esittelee itsensä ”aikuisopiskelijaksi, järkipohjaiseksi maahanmuuttokriitikoksi, rationalistiksi, ateistiksi sekä kulttuurilibertariaaniksi” (tuonenjoutsen.blogspot.fi).

Blogi oli itselleni entuudestaan tuntematon, kun törmäsin bloggauksen ”Kyllä, minun nimissäni: valtakirja Suomen miehille” linkitykseen sosiaalisessa mediassa. Kiinnostuin siitä, sillä se edustaa viime vuosina yleistynyttä maahanmuuttovihamielistä puhetapaa mutta mielenkiintoisesti edellä kuvaamaani maahanmuuttovastaisen blogosfäärin sukupuolijakoa murtaen. Kun aiemmissa lainauksissa suomalainen

valkoinen mies haluaa puolustaa suomalaisia valkoisia naisia ja koko kansakuntaa ”toisten” aiheuttamalta uhalta, tässä blogissa äänessä on nainen, joka asettuu puolustamaan suomalaista miestä toisten naisten aiheuttamalta uhalta.

Lukutavassani, jota nimitän narratiiviseksi diskurssianalyysiksi, kiinnitän huomiota kirjoittamisen performatiivisuuteen (Palonen & Saresma 2017). Retoriikan analyysin ja sisällönanalyysin perinteistä ammentava luentani on tarkoituksellista väärinlukemista, ja sen pyrkimyksenä on feministinen ideologiakritiikki (Spivak 1987; Rojola 2004) tekstin narratiivin etenemistä tietoisesti häiritsemällä (Veijola & Jokinen 2001). Rivien välien lukeminen, vaihtoehtoisten merkitysten esiin ”kiusaaminen” ja keskeyttävä väärinluenta tarkoittavat sitä, että tutkijana en heittäydy narratiivin vietäväksi, vaan kysyn tekstiltä omia kysymyksiäni, jotka saattavat poiketa täysin tekstin sanomasta tai olla sille vastakkaisia. (Saresma 2017c.)

Keskeistä nyrjäyttävälle ja keskeyttävälle lukutavalleni on intersektionaalisuus eli sen tiedostaminen ja esille tuominen, että sukupuoli ei ole ainoa ihmisiä hierarkkisesti asemoiva ero, vaan esimerkiksi seksuaalisuuteen, etniseen taustaan ja uskontoon liittyvät eronteot ovat olennaisesti mukana blogissa performoitavissa vallan prosesseissa (Lähdesmäki & Saresma 2014; 2015; 2016). Käytän intersektionaalisuutta kriittisen luennan mahdollistavana metodologis-analyttisenä käsitteenä, jonka avulla tunnistan sukupuolen ohella myös muita hierarkkisesti järjestettyjä, jatkuvan neuvottelun alaisia subjektipositioita (Karkulehto et al. 2012). Tuomalla esille sukupuolen ohella myös muita eroja, tässä ennen kaikkea etnisen taustan tai ”rodun” ja uskonnon, ja tarkastelemalla sitä, miten näiden erojen keskinäisiä suhteita määritellään ja miten ne asettavat subjekteja eri paikkoihin vallan verkostoissa, voin analysoida, miten sukupuolta ja etnisyyttä tai ”rotua” identiteettikategorioina käytetään strategisesti perustelemaan toiseuttamista ja vallan epätasa-arvoista jakamista (Saresma 2017b).

Naisen valtakirja ”suomimiehelle”

Helmikuussa 2016 julkaistu kirjoitus ”Kyllä, minun nimissäni: valtakirja Suomen miehille” osui keskelle vilkasta mediakeskustelua ja liikehdintää, jossa osapuolina ovat Refugees Welcome ja Rajat kiinni -liikkeet, Odinin sotureiksi itseään nimittävät katupartiooryhmät sekä näille vastaiskuna perustetut ryhmät Loldiers of Odin ja Kyllikin siskot (ks. esim. Rummukainen 2016; Koivunen 2016; Saresma 2016b). Kirjoitus ottaa suoraan kantaa antirasistisiin ”Ei minun nimissäni” -mielienosoituksiin, joita kirjoittaja luonnehtii seuraavasti:

Katupartioita ja Rajat Kiinni -mielienosoituksia vastassa on usein ollut vihervasemmistolaisia mielienosoittajia, pääasiallisesti naisia. Nämä neitokset kannattelevat kylttejä, joissa hoetaan, että ei heidän nimissään, heitä ei saa käyttää keppihevosenä ja he eivät tarvitse suojelua.

Mielienosoittajien joukko sukupuolitetaan blogin ensimmäisestä virkkeestä alkaen. ”Naiset” ja ”neitokset” sekä ”hullut feministit” – sanapari, jota kirjoittaja käyttää toistuvasti – ovat se ihmisryhmä, jota vastaan tämä mielipidekirjoitus asettuu. Kirjoittajan performatiiviset sanat ”Haluan näin julkisesti irtisanoutua tuosta” vahvistavat jo otsikossa ”Suomen miehille” annetun valtakirjan.

Teksti jatkuu: ”Kyllä, minun nimissäni saa vaatia rajojen sulkemista turvapaikkaturisteilta.” Enää kyse ei olekaan naisten vartalosta, vaan tapahtuu nopea retorinen siirtymä viholliseksi nimettyyn toisten ryhmään, ”turvapaikkaturisteihin”. Kirjoittaja palaa kuitenkin jo seuraavassa virkkeessä naisten ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvaan uhkaan:

Uhasta, jonka maahantulijoiden joukossa tulevat rikolliset muodostavat minunkin turvallisuudelleni, saa puhua. Ja kyllä, minä varmaan tarvitsisin suojelua vaaratilanteessa. Ketteränä naisena vielä pärjäisin yhdelle hyökkääjälle, mutta koko ajan yleistyvien joukolla tehtävien hyökkäysten edessä olisin voimaton.

Tässä maalataan kuvaa raiskaajien joukkiosta, joka käy päälle ja jolle yksittäinen nainen ei mahda mitään. Joukkoraiskausten yleistyminen kuvataan Scriptan tapaan tosiasiana, jota vastaan voi käydä ainoastaan joukolla. Tässä kohdassa miehistä puhutaan monikossa: nainen yksilönä tekee eroa katupartioita vastustavien naisten joukkoon ja valtuuttaa tai pyytää apuun Suomen kansan miehiä. Myöhemmin tässäkin blogissa kyllä puhutaan ”suomimiehestä” yksikössä tavalla, joka on tuttu muukalaisvastaisesta retoriikasta.

Kirjoittaja sanoutuu naisena irti ”hulluista feministeistä”, joihin hän ilmeisesti viittaa kirjoittaessaan: ”Jos joku väittää, ettei siinä tilanteessa tarvitsisi apua, hän valehtelee tai on harhaluulojen vallassa. Niitäkin naisia on.” Hän asettuu tekemässään kahtiajaossa toiselle puolelle kuin nämä, vedoten affektiivisesti latautuneessa puheessaan Suomen miesten ymmärrykseen:

Toivon että Suomen miehet muistavat, että nämä hullut feministit muodostavat hyvin pienen osan naisista. Kulttuurimarxistista, joka pönöttää asemalla *refugees welcome*- kyltin kanssa samalla kun haukkuu suomimiehiä ja sanoo, ettei tarvitse heidän suojeluaan, on helppo sanoa, että hän saa ansionsa mukaan jos jotain sattuu.

Kulttuurimarxismi on maahanmuuttovastaisten ja äärioikeistolaisten yleisesti käyttämä käsite, jolla he viittaavat ”punavihreään” poliittiseen ajatusmaailmaan ja sen ”yhteiskuntaa näivettävään” vaikutukseen. Historiallisesti kulttuurimarxismi juontaa juurensa Antonio Gramscin ajatteluun ja kriittistä teoriaa kehitelleeseen vasemmistointellektuelien Frankfurtin koulukuntaan. Viime vuosina yleistyneessä, salaliitto-teorioista vaikuttuneessa retoriikassa kulttuurimarxismin nähdään edistävän ”maallistumista, siirtolaisuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia” (Jalonen 2014). Tällaiset ”kulttuurimarxistien salaliiton” aiheuttamat kehityskulut ovat vastakkaisia kristillistä arvopohjaa korostaville, kansallismielisille, miehen ja naisen perinteistä roolijakoa kannattaville maahanmuuttovihamielisille piireille (mt.). Käsitteenä kulttuurimarxismi tuli suurelle yleisölle tutuksi Anders Behring Breivikin kirjoittamasta manifestista, jota analysoitiin paljon

julkisuudessa Norjan terrori-iskujen jälkeen. Se on varsin väritynyt sana. Kuitenkin myös perussuomalaisten johtaja Timo Soini on kirjoittanut Plokissaan sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavan kirjoituksen otsikolla ”Kulttuurimarxistit elävät ja voivat liian hyvin” (28.10.2014). Kulttuurimarxismin käsitettä käytetään ahkerasti esimerkiksi *Magneetti-mediassa* ja *MV*-lehdessä. (Jalonen 2014; myös Google-haku sanalla kulttuurimarxismi johtaa välittömästi ”vastamedian” sivuille.)

Myös miesten uhriutumispuhe on niin sanottujen maskulinistien internetkeskusteluista tuttu puhetapa (Blais & Dupuis-Déri 2012). Tässä lainaamani teksti muistuttaa suomalaisten miesasiamiesten kaunan sävyttämää retoriikkaa (ks. Saresma 2012; 2014; 2016a). Se myös kierittää Scriptassa esitettyä ajatusta siitä, että nämä naiset ”saavat mitä pyytävät”. Vastakkainasettelu korostuu blogitekstin jatkuessa:

Tavallinen, aito suomalainen nainen on huolissaan tilanteesta eikä toivota mitä tahansa maahantulijoita tervetulleeksi yhteiskunnan turvallisuuden uhalla. Tavallinen suomalainen nainen kyllä tietää, että miehen apu on tervetullutta hätätilanteessa eikä epäröi sitä tunnustaa. Tavallinen nainen kyllä arvostaa suomimiestä eikä ala parhaamaan tätä lääppijäksi ja naistenhakkaajaksi ulkomaalaisten raiskaajien tekoja peitelläkseen.

Tavallisuudesta tulee tekstissä kunniallisen, aidon naisen epiteetti, joka erottaa hänet ”hulluista feministeistä”. Parisuhdeväkivaltaan otetaan tässäkin Scriptan tapaan kanta, joka kieltää ”kotoisen” parisuhdeväkivallan: kirjoittajan mielestä niin kutsuttujen kantasuomalaisten miesten naisiin kohdistuvasta väkivallasta puhuminen on maahanmuuttajien rikosten peittelyä. Puhtoiset henkilöahmot suomimies ja tavallinen nainen asetuvat samalle puolelle, hulluja feministejä ja ulkomaalaisia raiskaajia vastaan. Pahin mahdollinen uhkakuva esitetään taas totena: ”Toivon, että tämä pysyy suomimiesten mielissä kun kevät tulee ja hallitsemattoman maahanmuuton seuraukset alkavat näkyä täydessä laajuudessaan.”

Blogitekstin seuraavat kappaleet käsittelevät suomalaista sukupuoli-järjestystä ja noudattavat retorisesti maassamme yleisesti käytettyä

tasa-arvopuhetta, johon kuitenkin liittyy liian pitkälle edenneen tasa-arvon diskurssi (Saresma 2012):

Suomi ei olisi koskaan tähän pisteeseen päässyt ilman molempien sukupuolten kovaa työtä, ja usein miehille on langennut raskaampi rooli yhteiskuntamme turvaamisessa ja rakentamisessa.

Youngin patriarkaalisen suojelun ideologia näkyy jälleen. Kirjoittaja myös luettelee tasa-arvodiskurssia kyseenalaistaen, miten ”suomalainen demokratia, hyvinvointiyhteiskunta ja nauttimamme elintaso ovat suurilta osin miesten ansiota”, samoin kuin ”suomalainen innovaatio”. Hän tunnustaa, että menestyksekkäitä ja merkittäviä naisiakin on, mutta ”jos aikoo olla historiallisesti rehellinen on tunnustettava, että yhteiskunta on enimmäkseen miesten tuotos”. Bloggaaja lisää vielä: ”mikään mitava yhteiskunnallinen muutos ei tapahdu ilman miehiä”. Tätä taustaa vasten on kummallista, että naiset eivät tyydy suojeltavan ja kuuliaisen perheenäidin rooliinsa. Syy tyytymättömyyteen löytyy naisista ja liian pitkälle edenneestä yhteiskunnasta:

Suomalaiset naiset ovat tottuneet niin hyvään yhdessä maailman tasa-arvoisimmista yhteiskunnista että jotkut heistä ovat menettäneet kaiken kunnioituksen maan miehille ja kiitollisuuden siitä, mitä he ovat tehneet.

Lisätäkseen sanojensa painoarvoa Tuonen joutsen ottaa käyttöön suomalaisen populaarikulttuurin tutun kertomuksen:

Suomalaisesta feminismistä ja vasemmistolaisesta mieleeni tulee Niskavuoren Heta. Jos tarina ei ole tuttu, näin se menee: Heta menee naimisiin köyhän mutta uutteran Akustin kanssa ja on aina tyytymätön Akustin työn tuloksiin. Pieni mökki kasvaa komeaksi taloksi, mutta Heta vain valittaa ja vaatii Akustilta lisää. Lopulta raskas työ vie Akustilta hengen ja vasta siinä vaiheessa Heta ymmärtää, kuinka hyvä mies hänellä oli ja jää taloon murheen murta-mana ja yksin. Jokainen suomimies on feministille ja multikultin

ylistäjälle Akusti, jonka uurastuksesta ja omaisuudesta hyödytään, mutta arvostusta ei heru. Toivottavasti nämä naiset heräävät todellisuuteen jo ennen kuin Akustia ei enää ole.

Feministit ja ”multikultin ylistäjät” esitetään ”suomimiehen” arvoa ymmärtämättöminä riistäjinä, jotka saattavat pian huomata menettäneensä ahkeran ja aikaansaavan ”suomimiehen” maahanmuuton ja monikulttuurisuusihanteen sokeuttamana. Tämän melodramaattisen käänteen jälkeen bloggaaja palaa alun performatiiviinsa:

Joten tässäpä henkilökohtainen valtakirja minulta Suomen miehille: saatte osoittaa nimissäni mieltänne hallitsematonta maahanmuuttoa vastaan. Saatte lain rajoissa partioida kadulla minun turvallisuuteni vuoksi. Ja ehdottomasti saatte tulla avukseni, jos koskaan käy niin huono tuuri, että päädyn tilanteeseen, jossa sitä tarvitaan.

Scriptasta sekä Facebook- ja Twitter-esimerkistä tuttu hallitsemattoman maahanmuuton trooppi toistuu jälleen. Kirjoitusta voi tulkita turvapaikanhakijoiden vastaisten mielenosoitusten ja katupartioihin osallistumisen legitimaationa. Se pyrkii vakuuttamaan, että väkivaltaiset katupartiot eivät ole turhautuneiden miesten toimintaa, vaan todella tarpeen naisten turvallisuuden takaamiseksi siitä huolimatta, että poliisi on toistuvasti todennut, ettei sellaisia tarvita eikä toivota. Se antaa rivien välissä myös luvan käyttää väkivaltaa: jos kirjoittaja suomimiestä ymmärtävänä naisena joutuisi raiskatuksi, se olisi ”huonoa tuuria” eikä ”ansaittua”, kuten kirjoittajan näkökulmasta väärää mieltä oleviin naisiin kohdistuva raiskausuhka. Niinpä myös valkoisen miehen väkivalta olisi oikeutettua.

Teksti loppuu miehiä kannustaviin, mahtipontisiin sanoihin:

Ja uskaltakaa pitää puolianne, jos teitä perättömästi leimataan ahdistelijoiksi tai naistenhakkaajiksi. Minäkin pidän.

Sukupuolittava vihapuhe, sukupuolittunut maahanmuuttovastaisuus

Edellä analysoin neljää eri maahanmuuttovihamielistä tekstiä metodinani keskeyttävä, häiritsevä ja merkityksiä paikaltaan nyrjäyttävä luenta. Päämääränäni on kriittisen feministisen kulttuurintutkimuksen perinteiden mukaisesti vallitsevien sukupuoli- ja etnisten järjestysten analysoimisen lisäksi horjuttaa ja kyseenalaistaa niiden takana vaikuttavia ideologioita. Luentani on lähtökohtaisesti poliittista, sillä pyrkimykseni on puuttua epätasa-arvoisiin tekstuaalisiin käytäntöihin, kyseenalaistaa toiseuttamista ja sitä kautta avata oikeudenmukaisempia, tasa-arvoisempia ja erilaisuutta sietäviä tekstuaalisia tiloja.

Käsittelin esimerkkien kautta vihapuheen sukupuolittumista ja sitä, miten se myös sukupuolittaa maailmaa kuvatessaan miehet yhtenäiseksi ryhmäksi, josta voi jopa puhua yksikössä ”suomimiehenä”. Toisaalta naisten ryhmä konstruoidaan hajanaisemmaksi: on ”tavallisia naisia” ja ”hulluja feministejä” tai ”punavihreitä maailmanparantajia”, jopa ”suvakkihuoria”, joita vastaan kirjoituksissa hyökätään aggressiivisesti. Muukalaisvihamielinen puhe on siis lähtökohdiltaan ja logiikaltaan sukupuolittavaa.

Lukemissani teksteissä ”suomimies” ja ”tavallinen suomalainen nainen” rakennetaan populistisen retoriikan mukaisesti ja tarkoituksellisesti koherenteiksi kategorioiksi, joita vastaan asetetaan ”raiskaavat barbaarimuukalaiset” ja ”hullut feministit”. Kuva yhtenäisestä kansasta, suomimiehestä tai tavallisesta naisesta koherenttina kategoriana on tietenkin fantasiaa ja edellyttää vahvaa vastakkainasettelua ”meidän” ja ”teidän” välillä (Pelinka 2013, 5). Se on kuitenkin vahva trooppi, jota voi olla vaikea murtaa.

Tähän yksisävyiseen kuvaan intersektionaalinen luenta tuo särön. Se näyttää, että kyse ei ole vain sukupuolesta tai naisista ja miehistä yhtenäisinä ryhminä, vaan teksteissä tuotettavissa valta-asetelmissa etnisyys tai rodullistaminen näyttelevät suurta roolia. Muukalais- ja maahanmuuttovastaisuissa kirjoituksissa tuo rooli tuodaan toki eksplisiittisestikin näkyviin. Myös uskonnon rooli – erityisesti islaminuskon mustamaalaaminen – on tuttua muukalaisvihamielisistä kirjoituksista.

Sen sijaan seksuaalisuudesta ei keskustella, vaikka kaikissa teksteissä on taustalla vahva oletus siitä, että yhteiskuntaa järjestää heteroseksuaalinen halu. Tuolle heteronormatiiviselle halulle, jossa mies on halun subjekti ja nainen sen kohde, rakentuu ajatus ydinperheestä kansakunnan pienoismallina. Siihen liittyy oletus valkoisesta miehestä länsimaisen yhteiskunnan suojelijana ja siten oikeutettuna hallitsijana, ja valkoisesta naisesta suojelunsa uskollisuudella ja kuuliaisuudella maksavana nöyränä suojattina.

Tätä taustaa vasten on loogista, että maahanmuuttovastainen vihapuhe kohdistuu pelottaviksi konstruoitujen ”toisten” ohella myös perinteistä järjestystä vastaan niskuroiviin naisiin, jotka itsenäisiä valintoja tehdessään kieltäytyvät siitä suojelusta, johon tottelevaiset ”tavalliset naiset” ovat oikeutettuja. Niinpä edellä analysoimieni esimerkkien argumentaation mukaan pahantahtoisina vihollisina kuvattujen vieraiden miesten heihin väistämättä kohdistama seksuaalinen väkivalta on vähintäänkin ymmärrettävää, ellei jopa perusteltua.

Olemme tottuneet lukemaan tämänkaltaista ”järkeilyä” valkoisen miehen asemaa puolustavilta miehiltä. Entä kun puhuja onkin nainen? Kirjallisuudentutkija Judith Fetterley (1978) on esittänyt, että naishahmojen suuhun pannaan monesti erityisen ideologisesti värittyä puhetta. Naisia käytetään siis ideologian ja propagandan käsikassarana. Tuonen joutsen -blogia voi lukea tästä näkökulmasta. Muukalaisvihamielisen puheen painoarvo ikään kuin kasvaa, kun se tulee odottamatomalta suunnalta. Sukupuolta voi siis lukea strategisena valintana.

Politiikantutkijat ovat huomanneet, että naiset ovat arvoiltaan ja äänestyskäyttäytymisessään liberaalimpia kuin miehet, joita suurin osa esimerkiksi perussuomalaisten maahanmuuttovastaisten poliitikkojen äänestäjistä on (Meret & Siim 2012; Mudde & Kaltwasser 2015; ks. myös Uusi Suomi 2009). Naiseus sinänsä ei toki tee ihmisestä ”suvaitsevaisempaa” tai arvoiltaan pehmeämpää, niin kuin mieheys itsessään ei johda koviin ja aggressiivisiin mielipiteisiin. Sukupuoli on moniulotteisempi asia. Sen sijaan, että jäsentäisi sukupuolta kaksinapaisena, voi ajatella, että kyse on naistapaisuudesta tai miestapaisuudesta. Naistapaisuuden käsite (Veijola & Jokinen 2001) ei viittaa olemukselliseen sukupuolieroon eikä yksilöiden ominaisuuksiin, vaan sanat naistapaisuus ja mies-

tapaisuus liittyvät ”siihen, mitä naisilla ja miehillä on historiallisesti ymmärretty” (mts. 24; Saresma 2007, 186): on siis naistapaista ”ymmärtää” ja olla lempeä ja empaattinen, kun taas miestapaisuuteen liitetään kovanahkaisuus, hyökkäävyys ja valmius aggressiiviseen käytökseen, uhkailuun ja jopa väkivaltaan. Miestapaista on myös julistaa oikeuksia ja antaa valtakirjoja Tuonen joutsenen tapaan.

Populismin tutkimuksessa on pohdittu aiemmin hyvin miesvaltaisten äärioikeistolaisten puolueiden naisistumista (Meret & Siim 2012; Mudde & Kaltwasser 2015). Suomalaisessakin julkisuudessa on kiinnitetty huomiota myös naisten asenteiden kovenemiseen maahanmuuttoon liittyvissä kysymyksissä. Huomiota herätti maaliskuun 2016 ”virpomiskohu”, jossa Tampereen perussuomalaisten puheenjohtaja Terhi Kiemunki kommentoi rassistisesti muslimilasten osallistumista pääsiäisen ajan virpomisperinteeseen. Jo sitä aiemmin perussuomalaisten Laura Huhtasaari kohautti rassistisilla lausunnoillaan.

Se, että Tuonen joutsenen kirjoittaja identifioi itsensä naiseksi, ei liene sattumaa. Ottamatta kantaa blogin kirjoittajan todelliseen henkilöllisyyteen mietin lopuksi Tuonen joutsenen blogipostausta tekstinä ja osana maahanmuuttovastaista propagandaa.

Propaganda ja sukupuoliittunut pelon politiikka

Edellä analysoimani tekstit eivät ole yksittäistapauksia. Ne noudattavat yhtenevällä tavalla tiettyjä tekstuaalisia strategioita. Niissä kaikissa puhutaan ”meistä”, yhtenäiseksi konstruoidusta ryhmästä, jota nyt uhkaa ulkopuolinen vihollinen, oli se sitten ”hullut feministit”, ”multikulti” tai ”barbaarimuukalaiset”. Tekstit noudattelevat propagandan viittä perussääntöä, jotka on hahmotellut Norman Davies. Toimittaja Jussi Korhonen esittelee kolumnissaan (*Seura* 2016) niitä kansantajuisesti Anssi Kullbergin (2003) analyysia seuraten. Kullberg on tutkinut venäläistä propagandaa Kaukasiassa, mutta säännöt näyttävät toimivan yhtä lailla myös nyky-Suomessa, kun pyritään jalostamaan turvattomuuden tunne muukalaisvihaksi. Säännöt ovat seuraavat (Korhonen 2016, Kullbergin ja Davisin mukaan):

Ensimmäinen sääntö on yksinkertaistaminen ja konfrontaatio: asetetaan vastakkain ”hyvä ja paha”, ”ystävä ja vihollinen”, ”me ja muut”. Analysoimissani teksteissä muualta tulevat esitetään vihollisina, jotka tulevat valloittamaan ja raiskaamaan ”meidän” naisemme. Toisena sääntönä on tahraaminen, jolla tarkoitetaan vastustajan mustamaalaamista tai parodioimista. Edellä lainaamissani teksteissä puhutaan turvapaikaturisteista, barbaareista ja hulluista feministeistä. Kolmas propagandan sääntö on transfuusio, jossa manipuloidaan yleisön konsensusarvoja omiin päämääriin sopivalla tavalla. Syyllisiä etsitään itselle sopivista vihollisista: turvapaikanhakijat esitetään pelkkänä menoeränä ja uhkana, feministit sinisilmäisinä Suomen tuhoajina. Neljäs sääntö on yksimielisyys. Oma näkökulma esitetään enemmistön näkökantana ja vedotaan ”tavallisuuden” auktoriteettiin; suomimies ja tavallinen nainen esitetään enemmistönä. Propagandan viides sääntö on orkestraatio, mikä tarkoittaa, että samaa viestiä vahvistetaan jatkuvalla toistolla, eri yhdistelmin ja variaatioin. Propagandaa pyritään esittämään niin, että sama viesti näyttää tulevan useista toisistaan riippumattomista lähteistä. Niinpä kaikki edellä lukemani tekstit kaiuttavat samaa muukalais- ja naisvihaista sanomaansa. Myös Korhonen (2016) ottaa toistosta esimerkikseen Jussi Halla-ahon, joka ”on useita vuosia toistanut samaa tarinaa tietyistä kulttuureista tulevien ihmisten ominaisuuksista ja maahanmuuton seurauksista. Halla-ahon ympärille kasvanut Hommaforum on jatkanut ja paisuttanut tarinaa. Viimeisen vuoden aikana on syntynyt jopa liiketoimintaa, joka perustuu yksien ja samojen väittämien toistamiseen eri muodoissa asialle vihkiytyneillä verkkosivuilla.”

Lainaan vielä pitkästi Korhosen analyysia:

Koko propagandaoperaation kannalta sillä ei ole merkittävästi väliä, ovatko sen yhteydessä esitetyt väitteet missään määrin totta. Sillä on merkitystä, että toiminta on jatkuvaa ja määrätietoista.

Sitä se on Suomessa ollut. Nyt nähdään, että se on toiminut mainiosti.

Kun propagandan väitteet on omaksuttu riittävän laajasti, muuttuu kokonaisuus itseään ruokkivaksi ilmiöksi. Propagandan nielleet

rupeavat levittämään ja kehittämään sitä edelleen ymmärtämättä, että he itse ovat propagandan tuotoksia. Näitä *hyödyllisiä hölmöjä* pyörii internetissä ja istuupa heitä kourallinen eduskunnassakin. Monet heistä toimivat täysin vilpittömin mielin. Heille ilmiselvän propagandan luoma maailmankuva on täyttä totta, vaikka sen kuinka osoittaisi perustuvan kestävämpiin väitteisiin.

Pelko ja turvallisuuden tunne ovat oikeita kokemuksia. Niitä ei pidä vähätellä eikä kiistää.

On kuitenkin hyvä ymmärtää, mistä ja millä tavalla ne syntyvät. Sen jälkeen on syytä pohtia, mihin ja miten niitä tunteita pyritään hyödyntämään.

(Korhonen 2016.)

Viimeistään Korhosta lukiessa Tuonen joutsenen blogi ja naisena kirjoittaminen alkavat vaikuttaa strategiselta keinolta, jonka tarkoituksena on vahvistaa lukijassa ajatusta, että blogin edustama muukalaisvihamielinen ajattelutapa on täysin oikea ja luonteva, kun tämä (ainakin epätarkasta kuvasta päätellen) nuori nainenkin sitä puolustaa.

Tuonen joutsen -blogin aihepiiri ei yllätä. Tätä artikkelia kirjoittaessani blogin uusin kirjoitus on ”Monikulttuurisuuden hurmos on riippuvuus” (15.2.2016), ja 11.2.2016 bloggaaja on julkaissut Jussi Halla-ahon salonkikelpoistumista käsittelevän kirjoituksen ”Kun rotutohtorista tuli tolkun mies”, jossa hän kannattaa vahvasti Halla-ahoa perussuomalaisen johtoon. 18.2.2016, vain neljätoista päivää edellä analysoimani tekstin julkaisemisen jälkeen, bloggaaja ilmoittaa:

Hei! Blogini löytyy tätä nykyä soitteesta <http://blogit.mvlehti.net/tuonenjoutsen/> . Tarkoituksena olisi jatkaa suomenkielistä blogia siellä, ja jossain vaiheessa kevättä aloittaa täällä Bloggerissa englanninkielinen versio, joka käsittelee Euroopan pakolaiskriisiä, EU:a ja muita yhteiskunnallisia aiheita. Toivottavasti jatkat lukemista blogini uudessa kodissa.

Suora kytkös *MV*-lehteen on siis olemassa. Lähdekritiikin nimissä vilkaisin Tuonen joutsenen ”Kyllä minun nimissäni” -postauksen kommenttiosiota. Bloggaukseen tuli yhteensä 18 kommenttia, joista viisi oli kirjoittajan itsensä postaamia. Muiden kommenttien kirjoittajat identifioivat itsensä seuraavilla nimillä: Päivi Aurema, Strix Senex, Sanna, Mikko Laiho, erszi, sami torsti, Stanzara, YouTube käyttäjä, Unknown (kolme kertaa), Pia, Paavo Pasanen. Kommentoijien profileista suurin osa osoittautuu merkillisen ohuiksi: heistä ei ole kuvia, he ovat liittyneet Bloggeriin äskettäin tai heillä ei ole siellä näkyvää profilia tai muuta toimintaa.

Nyt myös sinänsä epäoleellinen kysymys Tiina Wiikin henkilöllisyydestä alkaa mietityttää paranoidia tutkijaa (vrt. Sedgwick 1997; 2003). Googlaamalla kirjoittajan nimellä löytyy blogissakin mainostettu Twitter-tili, epätarkkana käyttäjäkuvana mallin kriteerit täyttävä vaaleaihoinen tyttö taustallaan ristipistotyö kahdesta joutsenesta. Facebookista löytyy samalla profiilikuvalla varustettu samanniminen henkilö. Hänestä itsestään ei löydy muita kuvia kuin tuo profiilikuva; muut Facebookin kuvat ovat persoonattomia kuvia aiheinaan kuvakaappaus Oulun vastaanottokeskuksen Facebook-sivuilla käydystä keskustelusta, hunnutettu nainen lippua pitelemässä, hassu rasisminvastainen plakaatti ja muutama piirretty kissa. Koska en ole Tiina Wiikin ”kaveri”, en näe hänen Facebook-kaveriensa sukupuolijakaumaa, mutta suurin osa sivujen tykkääjistä ja keskustelijoista on miehiä.

Tiina Wiikin itsensä tykkäämiä sivuja ovat muun muassa Suomen Sisu, Soldiers of Odin, Suomi ensin, Jussi Halla-aho ja James Hirvisaari. Googlaamalla törmään myös James Hirvisaaren Blogbookissa 11.1.2016 julkaisemaan tekstiin ”Mitä me hyödyimme?”, jonka alussa mainitaan suluissa nimi Tiina Wiik ikään kuin melkein-kirjoittajana. Blogiteksti alkaa näin:

Hyvä kysymys yltiöpäisen maahanmuuttomyönteisille on se, että **mitä me hyödyimme** turvapaikanhakijoiden ottamisesta? Koska sijoitus on rahallisesti ja sosiaalisesti valtava, kuuluisi meidän edes jotakin siitä hyötyä. Mitä hyvää turvapaikanhakijat tuovat, mitä ei muuten saataisi? Paljon pahaa ne ainakin tuovat, miltä muuten vältyttäisiin. ([www.blogbook.fi/jameshirvisaari/mita-me-hyodyimme.](http://www.blogbook.fi/jameshirvisaari/mita-me-hyodyimme))

Sama puhetapa jatkuu läpi tekstin. Kommenttiosiossa kuvaton Tiina Wiik -niminen henkilö kiittää kehuista kommenteista ja kertoo: ”Kiitoksia. Tämä teksti oli alun alkaen nettikeskustelukommentti, joka Jamesin avulla muotoutui blogitekstiksi.” (12.1.2016.) Mikäli kyseessä on sama Tiina Wiik kuin Tuonen joutsenen bloggaaja, herää kysymys, miksi hän tarvitsee tähän blogikirjoitukseen Hirvisaaren avustusta, pysyihän hän todistettavasti toisaalla pitämään omaa blogia suomeksi; lisäksi hän suunnittelee blogia myös englanniksi.

Toisessa kommentissa samainen Tiina Wiik kysyy blogikirjoitusta kritisoineelta Stanzaralta (joka sivumennen sanoen on profiililtaan blogikommenttoijista uskottavin ja samalla ainoa, joka haastaa blogin sisältöä, muut kommentoijat ovat vain kannustaneet ja kehuneet): ”Ottaisitko pakolaiset, jos joutuisit itse maksamaan vaikka asumisen ja kulut tulijalle tai tulijaperheelle, ja jos se raiskatuksi vääjäämättä päätyvä henkilö olisit sinä itse?” (13.1.2016.) Raiskausfantasia siis toistuu täälläkin.

Hirvisaarella ja Tiina Wiikillä on muitakin kytköksiä. Omalla Twitter-tilillään James Hirvisaari uudelleentviittaa Tiina Wiikin eli @TuonenJoutsenen *MV*-lehden sivuille johtavan linkin sekä Ilja Janitskinin ”Meillä on unelma” -kansanliikettä pilkkaavan tviitin samoin kuin käyttäjän @mitavittualehti tviitin, joka mainostaa James Hirvisaaren radiohaastattelua. Tiina Wiikillä on kiinteät yhteydet sekä perussuomalaisten maahanmuuttovihamieliseen siipeen että *MV*-lehteen. Kaikki kiertyy yhteen.

Tiina Wiik ilmestyi internetiin kuin tyhjästä ja alkoi sitten kovalla vauhdilla tuottaa maahanmuuttovastaista propagandaa. Paranoidi lukija voisi jopa epäillä Wiikin hahmoa ns. trolliksi. Tässä artikkelissa tarkoitukseni ei kuitenkaan ole selvittää Tiina Wiikin henkilöllisyyttä, joka on tekstin sukupuolittumisen näkökulmasta täysin epärelevantti kysymys. Analysoimani Tuonen joutsen -blogipostaus on silti otollinen kohde pohdittaessa vihapuheen ja maahanmuuttovastaisuuden sukupuolittumista.

Palaan Iris Marion Youngin teoretisointiin partiarkkaalisesta suojelun logiikasta ja perinteisestä sukupuolijärjestyksestä, jossa mies on perheen ja kansakunnan pää ja nainen tälle alisteinen, nöyrä ja kuuliainen suojatti. Tätä sukupuolisopimusta kyseenalaistaa tasa-arvoajattelu, jonka

mukaan naisen paikka ei ole kotona, vaan julkisessa elämässä miesten lailla. Feministit horjuttavat traditionaalista naisen roolia entisestään haastaen käsityksen kohtaloonsa tyytyväisestä, suojelusta kiitollisesta naisesta. Siksi maahanmuuttovastaisille tahoille ei riitä, että rodullistamisen ja rasististen lausuntojen avulla toiseutetaan muualta tulevat, ”meidän” ryhmäämme kuulumattomat miehet. Uskottavuuden lisäämiseksi propagandataistelussa tarvitaan myös niiden naisten näkemyksiä, jotka hyväksyvät alistaisen roolin tai jopa ottavat sen vastaan mielellään ja julistavat tarvitsevansa miesten suojelusta. Siksi Tuonen joutsenen puheenvuoro on tärkeä osa sukupuolten ja etnisten ryhmien jatkuvassa neuvottelussa.

Lukiessani Tuonen joutsenen blogikirjoitusta en pysty yksiselitteisesti sanomaan, mitä sukupuoli siinä oikeastaan on, mutta mielestäni sitä käytetään strategisesti. Kirjoittaja asemoi itsensä heikoksi, puolustamisen ja miehisen suojelun tarpeessa olevaksi naiseksi, mutta samanaikaisesti alamaisen roolin ottamisen kanssa sitä kyseenalaistetaan oikeuttamalla miestapaisesti väkivalta ja luovuttamalla performatiivisesti valta Suomen miehille, ikään kuin naisella olisi käsissään valta, jonka hän voi siirtää miehille. Tuonen joutsenen blogitekstin argumentaation logiikka perustuu tästä säröstä huolimatta samanlaiseen perinteiseen sukupuolijärjestykseen kuin Scripta; väkivaltafantasioita ja pelon politiikkaa apuna käyttäen mobilisoidaan ihmisjoukkoja rodullistavaan ja muukalaisvihamieliseen toimintaan.